

L'últim faraó

Primers van ser les eleccions presidencials palestines. Després les legislatives iraquianes, i unes setmanes després, les primeres municipals a l'Aràbia Saudita. Al Líban, un moviment de protesta popular armat només amb banderes ha fet caure el Govern. A Egipte, el president, Hosni Mubàrak, acaba de disparar una bomba de baixa intensitat que ha remogut les aigües estancades de la política egípcia, i que confirma que bufen aires de reforma en el món àrab. El rais va anunciar que el president s'escollirà aquest any, i per primer cop en la història moderna del país, a través d'eleccions directes i multipartidistes. Egipte "necessita més llibertat i més democràcia", va sentenciar amb solemnitat durant un discurs emès per televisió que va deixar tothom bocabadat.

L'anunci ha arribat quan molts egipcis manifestaven els símptomes d'estar tips de Mubàrak. L'incombustible president està a punt de celebrar les bodes de plata amb el poder, però té pinta de continuar tenint corda per temps. Antic pilot i comandant de les forces aèries del seu país, va arribar a la presidència el 1981 després de l'assassinat d'Anwar al-Sadat per la ruta tradicional del sistema egipci: n'era el vicepresident. Un cop al poder, ha renovat el càrrec cada sis anys, el 1987, el 1993 i el 1999. El sistema que ara vol canviar era senzill i consagrava el monopoli del Partit Nacional Democràtic (PND), que ha governat el país des de la independència: una majoria de diputats nomenava un candidat

únic, que era ratificat després en referèndum popular, sempre amb percentatges superiors al 90% de vots afirmatius.

Aquest any, el procés s'havia de repetir amb una regularitat de rellotge suís: nominació del candidat al maig i plebiscit al setembre. Però aquest cop el president ha afrontat una oposició interna sense precedents, i una pressió amable però incòmoda des dels Estats Units que s'ha intensificat des de la detenció, al final de gener, del liberal Ayman Nour, un dels líders més carismàtics de l'oposició. Units per primer cop, els partits de l'oposició política, fins aleshores atomitzada, intel·lectuals, activistes de drets humans, sindicalistes i artistes van arraconar les seves tradicionals divergències fa tres mesos i van posar en marxa una campanya conjunta per evitar la reelecció de Mubàrak, o per impedir, com vaticinaven les males llengües, que el president orquestrés una successió dinàstica en el seu fill petit, Gamal, un inversor de banca de 41 anys que va saltar a l'arena política fa un parell d'anys. "No hi ha més Déu que Mubàrak, i Gamal és el seu profeta", afirma l'oposició, parodiant amb ironia la professió de fe dels musulmans. El moviment, que ja es coneix popularment pel seu eslògan, Kifaya ("Ja n'hi ha prou"), ha trencat tabús en un país on la crítica al poder estava emmordassada i ha aconseguit reunir desenes de persones en diverses manifestacions. Tres coneguts intel·lectuals, entre els quals l'escriptora Nawal al-Sadawi, van presentar simbòlicament

Per bona part del món àrab comencen a bufar aires de reforma. També a l'Egipte, on el rais, Hosni Mubàrak, acaba d'anunciar que enguany hi haurà eleccions a la presidència del país i que, per primera vegada, seran directes i multipartidistes.

El rai d'Egipte, Hosni Mubàrak, ha assegurat que el seu país necessita més llibertat i democràcia. En la foto, durant la seua darrera visita a Madrid, el 24 de novembre passat.

la seva candidatura a la presidència, en un intent de traslladar el debat al carrer i mobilitzar l'opinió pública.

Mubàrak ha fet seva una de les reivindicacions principals de Kifaya i proposa ara esmenar l'article 76 de la Constitució egípcia de 1972, que regula l'elecció del president, perquè més candidats puguin optar-hi. L'anunci ha agafat el país per sorpresa, perquè fins fa dos dies el rai havia considerat "fútils" les demandes i havia argumentat que el sistema donava "estabilitat al país".

"Per què aquesta decisió tan sobtada?", es preguntava fa uns dies Faruk, un botiguer d'un barri residencial del

Caire. "Perquè tenen por de les manifestacions", li va contestar una clienta. "No, és Condoleezza Rice i George Bush que ho volien", va opinar una altra.

El Parlament, és a dir, el PND, ja s'ha arremangat i vol sotmetre la reforma a referèndum al maig. Al setembre, en comptes de dir sí o no a Mubàrak, els egipcis podran triar entre diversos noms. No està clar encara quins seran els requisits que s'exigirà als candidats, però tot ha estat tan ràpid que l'oposició s'haurà de posar les piles si vol tenir a punt un o més aspirants capaços de fer ombra a Mubàrak... O a Gamal? "És

una decisió molt important, però el més important és garantir que no es tracta d'una maniobra política per evitar que els egipcis rebutgin una successió hereditària del poder", subratlla Salah, un estudiant de la Facultat de Lletres que, com alguns observadors, no es fia que el sobtat afany democratitzador de Mubàrak no amagui una estratègia per catapultar el seu fill al poder. D'exemples de successions dinàstiques, n'hi ha a la regió, però els homes pròxims a Gamal, ben situats des de l'any passat al Govern, prefereixen fer una analogia amb la saga política dels Kennedy, o el relleu generacional dels Bush, als Estats Units, que no pas amb la família Al-Assad, a Síria.

L'oposició ha rebut amb alleujament la notícia, tot i que no sense un punt d'escepticisme. Si no s'acompanya de més canvis, argumenten, l'elecció serà una operació de cirurgia estètica. Un referent clar: Tunísia, on un grup escollit de membres de l'oposició pot optar a la presidència, però Zain al-Abidin bin Ali compta amb tota la publicitat i l'aparell al seu favor i obté sempre una majoria aclaparadora. Al setembre, cada partit polític podrà nomenar un candidat, sempre que faci més de quatre anys que està registrat, cosa que exclou qualsevol candidat independent i elimina del joc democràtic els Germans Musulmans, que Gamal Abdel Nasser va il·legalitzar el 1954 i que van renunciar a la violència fa anys. Proscrits, però tolerats, es creu que els Germans Musulmans són la força més ben implantada del país, entre altres raons perquè han suplert les deficiències dels serveis públics socials amb una xarxa d'ajut eficaç, a l'estil del que Hamàs fa a Gaza o el Front Islàmic de Salvació (FIS) va fer a Algèria.

El Caire ha esgrimit algun cop el fantasma d'una segona Algèria per ajornar les reformes polítiques. La democràcia, ha alertat, implicaria tenir un govern islamista, partidari d'adoptar la xària, en l'estat àrab més poblat del món. Com va passar a Algèria el 1991, les darreres eleccions al Pròxim Orient acaben de posar números a les pors i han demostrat que en el terreny electoral els candidats musulmans, radicals o conservadors, obtenen bons resultats. En un article pu-

blicat fa poc al diari nord-americà *The Washington Post*, el conegut activista democràtic i professor egipci Saad Eddin Ibrahim, director del centre Ibn Khaldun per al Desenvolupament, va posar el dit a la llaga. "Mubàrak ha perfeccionat durant un quart de segle l'art d'espantar en política", va escriure. "El seu règim argumenta que si permet una democratització sense control, amb eleccions transparents i honestes, els islamistes les guanyarien. Cap dels seus interlocutors occidentals contesta mai aquest argument amb preguntes pertinents: què has fet, Mubàrak, per preservar la popularitat de les forces no islamistes del país?"

Ibrahim, que va passar més d'un any a presó per qüestions polítiques, responsabilitza Mubàrak dels baixos índexs de desenvolupament, que nodreixen el descontentament social, i d'haver contribuït al creixement de l'islamisme reprimint les forces d'oposició. El fet és que molts dels 70 milions d'egipcis, molts dels quals són joves, estan més preocupats per trobar feina i tenir un plat a taula que per la política, i una majoria silenciosa, impossible de comptabilitzar, posa la seva fe en els Germans Musulmans. L'islam, en aquesta part del món, sembla encara una aposta segura.

Des que va arribar al poder, Mubàrak ha gestionat el repte de l'islamisme amb una repressió molt dura en el terreny de la seguretat i permetent a les institucions religioses tenir un paper destacat en l'educació i la caritat. Al Caire, Al-Azhar, la mesquita i universitat més coneguda del món musulmà, té poder per prohibir llibres i censurar els intel·lectuals. Símbol d'aquesta religiositat en auge en els milers de mesquites que hi ha per tot el país és la *hijab* amb què es cobreixen els cabells les major part de les musulmanes —cal tenir en compte que un 10% dels egipcis són cristians—. Hi ha, però, qui també recorre a l'exemple algerià per alertar que la violència arribarà precisament si no es permet el canvi i s'aposta per una reforma que no sigui només de façana, un problema que sembla comú a la regió. Cal suprimir l'estat d'emergència, vigent des del 1981, alliberar els detinguts polítics, cedir el control dels mitjans de comunica-

ció, reformar les lleis de formació dels partits polítics i limitar a dos els mandats del president.

"A Egipte, hi ha un cert pluralisme polític i un sistema judicial més o menys sòlid, però necessitem una nova Constitució que eradiqui el sistema presidencial i que estableixi un sistema parlamentari com hi ha a la majoria dels països europeus", subratlla el politòleg Mohamed Sayed Saïd, número dos del prestigiós Centre d'Estudis Polítics i Estratègics Al-Ahram del Caire. En un país on el debat polític és restringit als cercles intel·lectuals, Saïd destaca un problema: "Hi ha molta gent a Egipte que dona suport a aquesta idea, però una cosa és donar-li suport com a espectador i una altra de molt diferent, prendre una posició militant."

Alguns analistes creuen que la reforma pretén preparar el terreny per a la reelecció de Mubàrak i alhora posar en marxa un mecanisme que permeti buscar-li un recanvi després. El rais s'ha resistit du-

rant aquest quart de segle a nomenar un vicepresident, i ha apartat tots els que podien fer-li ombra, com Amr Moussa, confinat a la secretaria general de la Lliga Àrab. Tothom sembla que està d'acord que si Mubàrak es presenta, com sembla que farà, guanyarà de carrer. No és només que té les regnes del poder ben agafades, sinó també que no tots els egipcis, com és el cas de Rafik, un professor de llengües del Caire, tenen ganes de canvi. "Jo tornaré a votar Mubàrak, perquè trobo que ho ha fet molt bé", explica. Mubàrak ha tingut sempre reputació de gaudir d'una salut excel·lent, però té setanta-sis anys i, si els gats vells tenen set vides, ell ja n'ha fet servir sis, pel nombre d'intents d'assassinat que es calcula que ha sobreviscut.

La reforma és només un inici per a la democràcia egípcia, com subratlla algú, però mostra ja el final de l'últim faraó.

Lali Sandiumenge
(El Caire)

Catalunya amb Europa

núm.
300

Més enllà d'Espanya

març de 2005

En arribar al número 300, L'AVENÇ dedica el dossier a una de les coordenades en què, històricament, s'ha situat el catalanisme. Europa és un referent que ha resumit les aspiracions col·lectives a la llibertat, a la democràcia i al benestar. Per a Catalunya, sobretot durant el franquisme, ha estat mirall i aspiració d'una societat que, al llarg dels segles, ha esdevingut part indèstria de l'Europa.

L'Avenc. Consell de Cenl, 278. 1r 2a
08007 Barcelona - Telèfon 93 488 34 82
lavenc@lavenc.com / www.lavenc.com

I a l'abril... **Mercè Rodoreda**